

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

Participatory Management Affecting the Quality of Life of Teachers Under the Secondary
Educational Service Area Office 10.

ดวงสุตา ผาติอภินันท์¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์² ดร.อรพรรณ ตูจจินดา³
Duangsuda Phatiaphinan¹, Asst. Prof. Dr.Duangjai Chanasid², And Dr.Oraphan Toujinda³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 2) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 3) วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จำนวน 338 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามสถานศึกษา (proportional stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย มีค่าความตรงด้านเนื้อหาระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.96 และด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากโดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน
2. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู อยู่ในระดับมากโดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ (X_1) ด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน (X_2) ด้านการดำเนินงาน (X_3) และด้านการรับผลประโยชน์ (X_4) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, คุณภาพชีวิตการทำงาน

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Education (Educational Administration) Nakhon Pathom Rajabhat University

²คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²Dean of the Faculty of Education Nakhon Pathom Rajabhat University

³ผู้ช่วยคณบดีคณะครุศาสตร์ หัวหน้าศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³Assistant Dean of the Faculty of Education Nakhon Pathom Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: ดวงสุตา ผาติอภินันท์, jajang2@hotmail.com

รับเมื่อ 11 เมษายน 2562 แก้ไข 30 เมษายน 2562 ตอรับ 9 พฤษภาคม 2562

โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสมการวิเคราะห์การถดถอย คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.51 + 0.38(X_4) + 0.34(X_2) + 0.09(X_3) + 0.06(X_1)$$

ABSTRACT

The research aimed to: 1) study level of participatory administration of school administrators under the Secondary Education Service Area Office 10; 2) study level of quality of working life of government teachers under the Secondary Education Service Area Office 10; and 3) analyze participatory administration of school administrators considered as the factor affecting quality of working life of government teachers under the Secondary Education Service Area Office 10. The samples were 338 government teachers derived by proportional stratified random sampling as distributed by school. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher with the Content Validity Index (CVI) ranged from 0.67 to 1.00. The validity of the questionnaire in aspects of participatory administration was equal to 0.96. and quality of working life of government teachers was equal to 0.98. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, participatory administration of school administrators was at a high level. These aspects were participation in operations, Participative decision-making (PDM), participation in benefits, and participation in mutual goal-settings.

2. Overall and in specific aspects, quality of working life of government teachers was at a high level. These aspects were progress and stability in work, officers' capability development, social relations, work independence, safe and sanitary workplace, and justified and sustainable income.

3. Participatory administration in aspects of decision-making (X_1), mutual goal-settings (X_2), operations (X_3), and benefits (X_4) together predicted quality of working life of government teachers at the percentage of 68.00 with statistical significance level of .05. The regression equation was

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.51 + 0.38(X_4) + 0.34(X_2) + 0.09(X_3) + 0.06(X_1)$$

Keywords: Participatory management, Quality of work life

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลก ทำให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคม อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในหมู่สมาชิกทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นมนุษย์จึงต้องเรียนรู้วิธีการที่จะมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 9 ข้อ 6 ได้กำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ

และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบเป็นทีม (teamwork) รูปแบบการบริหารแบบเดิมในลักษณะบนลงล่าง (top-down management) เริ่มปรับเปลี่ยนมาเป็นแบบล่างขึ้นบน (bottom-up management) สอดคล้องกับแนวคิดของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537, หน้า 178) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงาน จนทำให้แนวความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การตามแนวคิดของแมคเกรเกอร์ (McGregor)

ครูถือเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เนื่องจากการที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้ามั่นคงได้นั้นต้องอาศัยรากฐานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชนในชาติ ระบบการศึกษาจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยครูที่มีคุณภาพช่วยชี้นำให้เกิดผลสำเร็จ ดังนั้นคุณภาพชีวิตการทำงานของครู จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจ ซึ่งการที่ครูจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยสภาวะที่เหมาะสม ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทั้งสภาวะทางกาย สภาวะทางอารมณ์ สภาวะทางจิตวิญญาณ และสภาวะทางสังคม ส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้น สถานศึกษาที่มีผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพึงพอใจในงานที่ทำสูง ผลงานที่ได้รับก็จะสูงตามไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารจึงมีหน้าที่สร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ นั่นคือผู้บริหารจำเป็นต้องมีพฤติกรรมการบริหารที่พึงประสงค์นั่นเอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 มีจำนวนโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 60 โรงเรียน กระจายอยู่ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีข้อจำกัดในด้านระยะทางที่ส่งผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้แนวทางการบริหาร แบบมีส่วนร่วมกับทุกกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา ก่อเกิดวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิผลที่ดีขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Skrovan (1983, อ้างถึงใน สุลาวัลย์ ศิริคำฟู, 2550, หน้า 7) ได้อธิบายว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นกระบวนการขององค์การที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม อย่างแข็งขันของสมาชิกทุกระดับขององค์การในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน วิธีการ และผลลัพธ์ต่างๆ ให้ดีขึ้น กระบวนการที่ยึดหลักค่านิยมร่วมกันนี้มุ่งบรรลุเป้าหมายสองมิติ คือ ด้านประสิทธิผลขององค์การและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในองค์การ นอกจากนี้ Smith (1974, อ้างถึงในปิยฉัตร มั่นจิตร, 2559, หน้า 3) ยังได้สรุปถึงคุณภาพชีวิตการทำงานว่ายังหมายรวมถึงความสุขและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีย่อมมีความผูกพันเสียสละ และทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจให้แก่การทำงาน อีกทั้งการได้แสดงความคิดเห็นตลอดจนการมีส่วนร่วมในการกฎเกณฑ์แนวทางในการปฏิบัติงานจะทำให้บุคคลนั้นๆ มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เกิดแนวคิดและมีการพัฒนาการทำงานในรูปแบบใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตการ

ทำงานที่มีคุณภาพ บนพื้นฐานของความยั่งยืนและสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

วิจัยในฐานะบุคลากรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

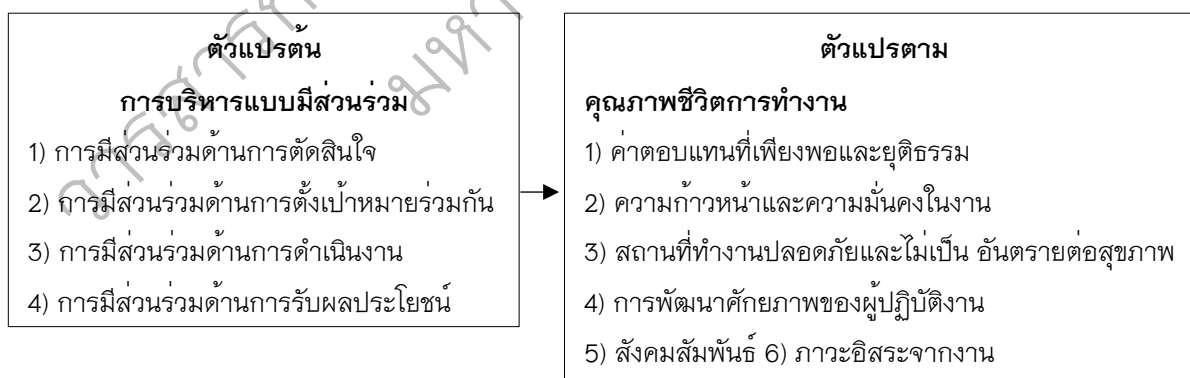
คำถามการวิจัย

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เป็นอย่างไร
2. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เป็นอย่างไร
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารข้อใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10
3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในปีการศึกษา 2561 จำแนกตามที่ตั้งของจังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดสมุทรสงคราม 2) จังหวัดสมุทรสาคร 3) จังหวัดเพชรบุรี 4) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีขนาดของสถานศึกษา 4 ขนาด โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดสถานศึกษาตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 90 คน ข้าราชการครู จำนวน 2,761 คน รวมทั้งสิ้น 2,851 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2562)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จำนวน 338 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607- 610 อ้างถึงในจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2557, หน้า 124) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน (proportional stratified random sampling) กระจายตามขนาดของสถานศึกษาได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 338 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำข้อกระทงคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ขึ้นไป ได้กระทงคำถามทั้งหมด 84 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้กลับคืนมา ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ Cronbach (1970, p. 161 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551, หน้า 156) คุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.96 และคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) ของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถาม ในด้านการใช้ภาษา ให้มีความเหมาะสมและถูกต้องโดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อจัดทำเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10
2. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่มีผู้บริหารและข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา (เป็นกลุ่มตัวอย่าง) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่นัดหมาย ผลการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม พบว่า เก็บได้ร้อยละ 100
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 121)
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: rxy)
4. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน ตามลำดับดังรายละเอียดต่อไปนี้
 - 1.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง
 - 1.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกันพบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันอยู่ในลำดับสูงสุด
 - 1.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารและครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลาอยู่ในลำดับสูงสุด

1.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารให้การยกย่องชมเชยครูเมื่อการดำเนินงานประสบความสำเร็จ

2. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่าโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ตามลำดับดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารมีความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบอยู่ในลำดับสูงสุด

2.2 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ ครูได้รับโอกาสในการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

2.3 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ ครูได้รับสวัสดิการตรวจสุขภาพประจำปีจากสถานศึกษา

2.4 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านสังคมสัมพันธ์พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครูรู้สึกพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาอยู่ในลำดับสูงสุด

2.5 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานพบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครูได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามารถอย่างเต็มที่อยู่ในลำดับสูงสุด

2.6 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ด้านภาวะอิสระจากงานพบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครูได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานอยู่ในลำดับสูงสุด

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้แสดงว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ได้ร้อยละ 68

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานอยู่ในลำดับ สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนทั้งก่อนปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงาน และหลังปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของชิตพล สุวรรณผา (2556, หน้า 41-42) ได้กล่าวถึงกระบวนการที่ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการได้รับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญขององค์การ ได้รับความเชื่อถือในความรู้ความสามารถ และให้โอกาสบริหารงานแทนด้วยความมั่นใจว่าจะทำงานได้สำเร็จ มีการให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องมีคณคอบควบคุมกำกับติดตาม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผนการทำงานตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นผู้บริหารจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษา บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัด ของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ได้นำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแก้ไขและพัฒนาสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน ก่อให้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมระหว่างกลุ่มบุคคลภายในสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้า และความมั่นคงในงาน อยู่ในลำดับสูง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและ ยุติธรรม ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 มุ่งเน้นให้สถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน ส่งเสริมและเปิดโอกาสครูได้รับเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา (2559, หน้า 101) ได้ศึกษา เรื่องบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 จากการศึกษาวิจัย พบว่า ด้านความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน พบว่าอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความสามารถในการทำงาน ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาในด้าน ต่างๆ ตามความสนใจ และความถนัด มีโอกาสในการเผยแพร่ผลงานให้กับโรงเรียนอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย งานที่ต้องใช้ความรู้และทักษะอย่างอิสระให้ครูได้ใช้ความคิดและลงมือทำโดยมีผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุน ครูมีความรู้สึกถึงการใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้นำด้วยตนเอง คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่ จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าครูมีความพึงพอใจ ในคุณภาพชีวิตย่อมเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลในด้านความเป็นอยู่ ครอบคลุมลักษณะที่เป็น ความต้องการทางร่างกาย ทางวัตถุ และทางจิตใจเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ในระดับ ที่เหมาะสม โดยไม่เบียดเบียน ซึ่งกันและกัน เมื่อแต่ละบุคคลได้ใช้ชีวิตการทำงานอยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจการปฏิบัติงานย่อมส่งผลดีตามไปด้วยคุณภาพ

ชีวิตการทำงาน จึงเป็นการได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานภายใต้เงื่อนไขและผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานของความยั่งยืน และทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้แสดงว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ได้ร้อยละ 68 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ให้ความไว้วางใจและเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน ซึ่งมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งอำนาจหน้าที่และการให้อิสระในการทำงาน ก่อให้เกิดการประสานสามัคคีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ผู้บริหารรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย และให้การสนับสนุนส่งเสริมในกรณีเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเท่าที่จะทำได้ ทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล ฐูปทองกลาง (2561, หน้า 394) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา และด้านการวางแผนตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความภูมิใจในองค์กรด้านการพัฒนาศักยภาพ ผู้ปฏิบัติงาน ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และเหมาะสม ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าและด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรม ตามลำดับ เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.66$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 และสามารถอธิบายได้ว่า องค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหาร โดยอาศัยความรู้ความสามารถจากหลายๆ ฝ่ายเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันผู้บริหารยังสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมากเพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจในการทำงาน

ดังนั้นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เกิดแนวคิดและมีการพัฒนาการทำงานในรูปแบบใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีคุณภาพ บนพื้นฐานของความยั่งยืนและสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตั้งเป้าหมายร่วมกัน การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์ในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาอย่าง สม่ำเสมอ โดยอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่และประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก

1.2 ผู้บริหารควรคำนึงและเพิ่มระดับถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษาตามความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นค่าตอบแทน ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน สถานที่ทำงานปลอดภัย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน สังคมสัมพันธ์ และภาวะอิสระจากงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ฉวีวรรณ เขี่ยมพญา. (2559). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครูในโรงเรียน* สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชิตพล สุวรรณผา. (2556). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพล ฐปทองหลาง. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง* ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://incbaa.kku.ac.th/img/files/articles/7245b-378.pdf>
- ปิยฉัตร มั่นจิตร. (2559). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัลลีย์ ผิวหอม. (2557). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรี.ด. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด
- _____. (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. 2 พฤศจิกายน 2561. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี

- สุลาวัลย์ ศิริคำฟู. (2550). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการบริการของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมืองเชียงใหม่*. สารนิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2551). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริม วิศาลาภรณ์. (2537). “ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา” *ประมวลชุดวิชาสัมมนาปัญหาแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร